

ปัญหาอำนาจศาลในการออกหมายจับ การควบคุมทรัพย์สินและการจำกัดสิทธิของลูกหนี้ ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483¹

ปิ่นแก้ว โพธิสาร²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาอำนาจศาลในการออกหมายจับ การควบคุมทรัพย์สินและการจำกัดสิทธิของลูกหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติ ความเป็นมา แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอำนาจศาลในการออกหมายจับ การควบคุมทรัพย์สินและการจำกัดสิทธิของลูกหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483

“คดีล้มละลาย” คือ คดีที่เกิดจากการที่บุคคลมีหนี้สินมากเกินไปจนไม่สามารถชำระหนี้ได้ และเพื่อหาวิธีการที่ทำให้บุคคลดังกล่าวหลุดพ้นจากหนี้สินนั้น วัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลายจึงมีอยู่สองประการ โดยประการแรก คือ การทำให้เจ้าหนี้ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมในการจัดสรรแบ่งปันทรัพย์สินของลูกหนี้ และประการที่สอง คือ การทำให้ลูกหนี้ที่สุจริตได้รับโอกาสในการเริ่มต้นชีวิตใหม่

ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 7 “ลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวอาจถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลายได้ ถ้าลูกหนี้ นั้นมีภูมิลำเนาในราชอาณาจักร หรือประกอบธุรกิจ ในราชอาณาจักรไม่ว่าด้วยตนเองหรือโดยตัวแทน ในขณะที่มีการขอให้ลูกหนี้ล้มละลาย หรือภายในกำหนดเวลาหนึ่งปีก่อนนั้น”

ตามมาตรา 9 “เจ้าหนี้จะฟ้องหรือร้องขอให้ลูกหนี้ ล้มละลายได้ก็ต่อเมื่อ

- (1) ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว
- (2) ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคน เป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียว หรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสองล้านบาท และ
- (3) หนี้้นั้นอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอนไม่ว่าหนี้้นั้นจะถึงกำหนดชำระ โดยพลัน หรือในอนาคตก็ตาม”

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระเรื่อง ปัญหาอำนาจศาลในการออกหมายจับ การควบคุมทรัพย์สิน และการจำกัดสิทธิของลูกหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ จุฑามาศ นิสารัตน์ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์พิมพ์ใจ รื่นเรือง และรองศาสตราจารย์ ดร.ณฐ สันตาสว่าง

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เพื่อรวบรวมบรรดาทรัพย์สินของลูกหนี้ออกมาแล้วนำเงินมาแบ่งแก่เจ้าหนี้ ทุกคนที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้และศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีคำสั่งอนุญาตให้ได้รับชำระหนี้ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา การดำเนินคดีล้มละลายจึงเป็นประโยชน์แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย

ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจว่าอำนาจศาลในการออกหมายจับ การควบคุมทรัพย์สินและการจำกัดสิทธิของลูกหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มีการจำกัดสิทธิเสรีภาพ อิสระภาพของลูกหนี้ ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อลูกหนี้ที่ถูกฟ้องล้มละลาย และกลายเป็นบุคคลล้มละลาย ซึ่งขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน หลักสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า อำนาจศาลในการออกหมายจับ การควบคุมทรัพย์สินและการจำกัดสิทธิของลูกหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ยังไม่มีความชัดเจนและไม่เป็นธรรมต่อลูกหนี้หลายประการ ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง คือ ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจศาลในการออกหมายจับลูกหนี้ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 16 (3) “เมื่อศาลได้รับคำฟ้องคดีล้มละลายแล้ว ถ้าเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์มีคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้อง และโจทก์นำสืบได้ว่าลูกหนี้ได้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

ก. ออกไปหรือกำลังจะออกไปนอกเขตอำนาจศาล หรือได้ออกไปก่อนแล้วและคงอยู่นอกเขตอำนาจศาลโดยเจตนาที่จะป้องกันหรือประวิงมิให้เจ้าหนี้ได้รับการชำระหนี้

ข. ปกปิด ซุกซ่อน โอน ขาย จำหน่าย หรือยกย้ายทรัพย์สิน ดวงตรา สมุดบัญชี หรือเอกสาร ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายในการดำเนินคดีล้มละลายให้พ้นอำนาจศาล หรือกำลังจะกระทำการดังกล่าวนี้

ค. กระทำหรือกำลังจะกระทำการฉ้อโกงเจ้าหนี้ หรือกระทำหรือกำลังจะกระทำ ความผิดอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งมีโทษตามพระราชบัญญัตินี้

ศาลมีอำนาจสั่งอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(3) ออกหมายจับลูกหนี้มาขังไว้จนกว่าศาลจะพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย หรือ จนกว่าศาลจะยกฟ้องหรือจนกว่าลูกหนี้จะให้ประกันจนพอใจศาล”

เมื่อเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 66 “เมื่อศาลมี คำพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายแล้ว ถ้าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รายงานหรือเจ้าหนี้คนใดมีคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้อง และศาลพอใจจากรายงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือพยานที่เจ้าหนี้นำมาสืบ ว่าลูกหนี้ได้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) ออกไปหรือกำลังจะออกไปนอกเขตอำนาจศาล หรือได้ออกไปก่อนแล้วยังคงอยู่นอกเขตอำนาจศาลโดยเจตนาที่จะหลีกเลี่ยง ประวิง หรือกระทำให้ขัดข้องแก่กระบวนการพิจารณาคดีล้มละลาย

(2) กระทำหรือกำลังจะกระทำการฉ้อโกงเจ้าหนี้ หรือกระทำหรือกำลังจะกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งมีโทษตามพระราชบัญญัตินี้

ศาลมีอำนาจออกหมายจับลูกหนี้มาขังไว้จนกว่าลูกหนี้จะได้ให้ประกันจนพอใจ แต่ไม่เกินกว่า 6 เดือน”

การที่ศาลมีอำนาจในการออกหมายจับลูกหนี้ เนื่องจากลูกหนี้ถูกฟ้องล้มละลายและถูกพิทักษ์ทรัพย์แล้ว โดยลูกหนี้ได้กระทำการหนึ่งการใด ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 16 เป็นเพียงกระบวนการของการพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราว และมาตรา 66 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 เป็นกระบวนการของการพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ซึ่งมาตรา 16 เป็นการลงโทษที่ค่อนข้างรุนแรง ซึ่งบางความผิดนั้นไม่ใช่ว่าการกระทำความผิดทางอาญา เป็นเหตุให้ต้องออกหมายจับ และควรเป็นการกำหนดโทษพอสมควร คือการกำหนดโทษให้มีระยะเวลาที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดความธรรมต่อลูกหนี้

ประเด็นที่สอง คือ ปัญหาเกี่ยวกับทรัพย์สินซึ่งอาจเอามาชำระหนี้ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 109 (1) “ทรัพย์สินดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นทรัพย์สินในคดีล้มละลายอันอาจ แบ่งแก่เจ้าหนี้ได้

(1) ทรัพย์สินทั้งหลายอันลูกหนี้มีอยู่ในเวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลาย รวมทั้ง สิทธิเรียกร้องเหนือทรัพย์สินของบุคคลอื่น เว้นแต่

ก. เครื่องใช้สอยส่วนตัวอันจำเป็นแก่การดำรงชีพ ซึ่งลูกหนี้รวมทั้งคู่สมรสและบุตรผู้เยาว์ของลูกหนี้ จำเป็นต้องใช้ตามสมควรแก่ฐานะานุรูป และ

ข. สัตว์ พืชพันธุ์ เครื่องมือและสิ่งของสำหรับใช้ในการประกอบอาชีพของลูกหนี้ ราคารวมกันไม่เกินหนึ่งแสนบาท”

เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ทำการรวบรวมทรัพย์สินทั้งหลายของลูกหนี้เพื่อนำมาแบ่งชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้ทั้งหลาย ทรัพย์สินที่ยึดมานั้นเป็นทรัพย์สิน ประเภทสังหาริมทรัพย์ และอสังหาริมทรัพย์ การยึดอสังหาริมทรัพย์ เช่น บ้าน การยึดบ้านส่งผลให้ลูกหนี้ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นความลำบากในชีวิตความเป็นอยู่ในการดำเนินชีวิต หากไม่กำหนดมูลค่าของบ้านหลังนั้นไว้ก็จะทำให้บ้านที่ลูกหนี้และครอบครัวอาศัยอยู่ถูกยึดหมดไป และทรัพย์สินบางอย่างที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ หรือการประกอบอาชีพของลูกหนี้ไปนั้น ส่งผลให้ลูกหนี้ไม่มีอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ ไม่มีรายได้ ที่จะนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของตนเองและเลี้ยงดูครอบครัว เครื่องมือและสิ่งของสำหรับใช้ในการประกอบอาชีพของลูกหนี้ ในปัจจุบันเครื่องมือการประกอบอาชีพมีราคาสูงขึ้น หากกฎหมายกำหนดราคาขึ้นต่ำหนึ่งแสนบาท อาจเป็นไปได้ว่าเครื่องมือการประกอบอาชีพก็จะถูกยึดไปเสียส่วนใหญ่

ประเด็นที่สาม คือ ปัญหาเกี่ยวกับการห้ามลูกหนี้ออกไปนอกราชอาณาจักร พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 67 (3) “เมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้หรือพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายแล้วและยังไม่ได้ปลดจากล้มละลาย

(3) ลูกหนี้จะออกไปนอกราชอาณาจักรไม่ได้เว้นแต่ศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะอนุญาตเป็นหนังสือ และถ้าจะย้ายที่อยู่ต้องแจ้งตำบลที่อยู่ใหม่เป็นหนังสือให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบภายในเวลาอันสมควร”

เมื่อกฎหมายล้มละลายห้ามลูกหนี้ออกไปนอกราชอาณาจักร แต่ลูกหนี้ควรได้รับเสรีภาพอย่างเพียงพอที่จะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร กล่าวคือมีเหตุการณ์ฉุกเฉินจำเป็นจะต้องไปติดต่อธุรกิจเร่งด่วนในทันที หรือจำเป็นต้องไปพบบุคคลสำคัญในครอบครัวที่อยู่ในสภาวะการณ์อันน่ากังวล โดยจำเป็นที่จะต้องเป็นลูกหนี้ผู้นั้น ย่อมระบุเหตุผลเพื่อให้ได้รับสิทธิออกไปนอกราชอาณาจักรได้อย่างมีอิสระเสรี และเป็นความสะดวกของลูกหนี้ในทางเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร

จากการศึกษาค้นคว้า อำนาจศาลในการออกหมายจับ การควบคุมทรัพย์สินและการจำกัดสิทธิของลูกหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ผู้ศึกษาพบว่ามีข้อเสนอแนะ คือ

1. ปัญหาอำนาจศาลในการออกหมายจับลูกหนี้ มีประเด็นปัญหาตามมาตรา 16 (3)

“เมื่อศาลได้รับคำฟ้องคดีล้มละลายแล้ว ถ้าเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ มีคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้อง และโจทก์นำสืบได้ว่าลูกหนี้ได้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

ก. ออกไปหรือกำลังจะออกไปนอกเขตอำนาจศาล หรือได้ออกไปก่อนแล้วและคงอยู่นอกเขตอำนาจศาลโดยเจตนาที่จะป้องกันหรือประวิงมิให้เจ้าหนี้ได้รับการชำระหนี้

ข. ปกปิด ซุกซ่อน โอน ขาย จำหน่าย หรือยกย้ายทรัพย์สิน ควตตรา สมุดบัญชี หรือเอกสาร ซึ่งจะเป็ประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายในการดำเนินคดีล้มละลายให้พ้นอำนาจศาล หรือกำลัง จะกระทำการดังกล่าวนั้น

ค. กระทำหรือกำลังจะกระทำการฉ้อโกงเจ้าหนี้ หรือกระทำหรือกำลังจะกระทำ ความผิดอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งมีโทษตามพระราชบัญญัตินี้

ศาลมีอำนาจสั่งอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(3) ออกหมายจับลูกหนี้มาขังไว้จนกว่าศาลจะพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย หรือ จนกว่าศาลจะยกฟ้องหรือจนกว่าลูกหนี้จะให้ประกันจนพอใจศาล”

การกำหนดจำนวนระยะเวลา คือออกหมายจับมาขังไว้ไม่เกิน 30 วัน หากลูกหนี้ไม่อาจจะให้ประกันจนพอใจได้ เพราะในคดีล้มละลายนั้น มีเพียงลูกหนี้และเจ้าหนี้ที่ทำสัญญาต่อกัน เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้เจ้าหนี้เจ้าหนี้เท่านั้นที่ได้รับความเสียหายจากการไม่ชำระหนี้ของลูกหนี้ ไม่ได้ทำให้เกิดอันตรายใดๆ ต่อสังคม เช่นเดียวกับการทำความผิดทางอาญาที่ส่งผลกระทบ หรือทำให้เกิดอันตรายต่อคนในสังคม หากไม่จับตัวมาลงโทษขังไว้อาจจะไปทำความผิดต่อสังคมอีกก็เป็นได้

ทั้งนี้เพื่อให้มีความชัดเจนเรื่องระยะเวลาการกำหนดโทษ และเป็นการลงโทษที่เหมาะสม

ตามทฤษฎีการลงโทษ การลงโทษควรจะมองไปถึงประโยชน์ที่จะเกิดแก่สังคมในอนาคตด้วย โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของสังคมเป็นหลักด้วยวิธีการยับยั้ง ป้องกันและปรับปรุงผู้กระทำความผิด ทฤษฎีการลงโทษแบบอรรถประโยชน์ การลงโทษมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้กระทำความผิดไม่กระทำความผิดอีกต่อไป การลงโทษเพื่อป้องกันนี้อาจกระทำโดยการลงโทษขั้นสูงสุดถึงประหารชีวิต อันเป็นการป้องกันอาชญากรรมอย่างถาวร หรือการป้องกันอาชญากรรมชั่วคราว เช่น จำคุก กักขังไว้ในเรือนจำหรือในสถานที่กักขังตามระยะการจำคุกเวลาที่กฎหมายได้กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น การจำคุกและการกักขังจะทำให้ผู้กระทำความผิดไม่มีโอกาสกระทำความผิดในชุมชนได้เป็นการชั่วคราวตลอดระยะเวลาที่ถูกจำคุกหรือกักขัง ไม่กระทบต่อหลักสิทธิเสรีภาพและหลักสิทธิมนุษยชนในด้านของการดำรงชีวิตในสังคมอย่างเสรีภาพเมื่อได้มีการกำหนดระยะเวลาชัดเจน และไม่เป็นการจำคุกที่มีระยะเวลานานจนทำให้ขาดเสรีภาพในชีวิตของมนุษย์ และไม่ปฏิบัติตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นและทดแทนแก่ผู้กระทำความผิด การลงโทษตามทฤษฎีนี้ไม่ใช่เป็นการแก้ไขปรับปรุงหรือแก้แค้นผู้กระทำความผิดลงโทษตามทฤษฎีนี้จึงหมายความว่า ผู้กระทำความผิดสมควรถูกลงโทษเพราะเหตุผลดังต่อไปนี้

- (1) เป็นการถูกต้องที่จะต้องได้รับโทษ
- (2) เขาได้กระทำความผิด
- (3) โทษที่ลงแก่ตัวเขาก็เป็นการกระทำเช่นเดียวกันกับที่เขาได้กระทำกับผู้เสียหาย
- (4) โทษจะต้องก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานพอ ๆ กับที่เขาได้ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานต่อ

ผู้เสียหาย

- (5) มีความสัมพันธ์ระหว่างการประพฤติดังกล่าวกับความทุกข์ทรมานของโทษที่กำหนด ผู้ศึกษาเห็นควรให้บัญญัติแก้ไข พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 ดังนี้

มาตรา 16 (3) “เมื่อศาลได้รับคำฟ้องคดีล้มละลายแล้ว ถ้าเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ มีคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้อง และโจทก์นำสืบได้ว่าลูกหนี้ได้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

ก. ออกไปหรือกำลังจะออกไปนอกเขตอำนาจศาล หรือได้ออกไปก่อนแล้วและลงอยู่ นอกเขตอำนาจศาลโดยเจตนาที่จะป้องกันหรือประวิงมิให้เจ้าหนี้ได้รับการชำระหนี้

ข. ปกปิด ซุกซ่อน โอน ขาย จำหน่าย หรือยกย้ายทรัพย์สิน ดวงตรา สมุดบัญชี หรือเอกสาร ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายในการดำเนินคดีล้มละลายให้พ้นอำนาจศาล หรือกำลัง จะกระทำการดังกล่าวนี้

ค. กระทำหรือกำลังจะกระทำการฉ้อโกงเจ้าหนี้ หรือกระทำหรือกำลังจะกระทำ ความผิดอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งมีโทษตามพระราชบัญญัตินี้

ศาลมีอำนาจสั่งอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (3) ออกหมายจับลูกหนี้มาขังไว้ไม่เกินกว่า 30 วัน หรือจนกว่าลูกหนี้จะให้ประกันจนพอใจ

ศาล”

2. ปัญหาทรัพย์สินซึ่งอาจเอามาชำระหนี้ มีประเด็นปัญหาตามมาตรา 109 (1) “ทรัพย์สินดังต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นทรัพย์สินในคดีล้มละลายอันอาจ แบ่งแก่เจ้าหนี้ได้

(1) ทรัพย์สินทั้งหลายอันลูกหนี้มีอยู่ในเวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลาย รวมทั้ง สิทธิเรียกร้องเหนือทรัพย์สินของบุคคลอื่น เว้นแต่

ก. เครื่องใช้สอยส่วนตัวอันจำเป็นแก่การดำรงชีพ ซึ่งลูกหนี้รวมทั้งสมรสและบุตรผู้เยาว์ของลูกหนี้ จำเป็นต้องใช้ตามสมควรแก่ฐานะรูป และ

ข. สัตว์ พืชพันธุ์ เครื่องมือและสิ่งของสำหรับใช้ในการประกอบอาชีพของลูกหนี้ ราคารวมกันไม่เกินหนึ่งแสนบาท”

1. บ้าน ที่เป็นที่อยู่อาศัยควรกำหนดราคาของบ้านเพื่อยกเว้นจากการยึดทรัพย์ในราคาไม่เกินสามแสนบาท หากบ้านหลังนั้นมีราคาเกินสามแสนบาท ควรจะให้ลูกหนี้หาที่อยู่ใหม่โดยการขายบ้านและนำเงินส่วนต่างไปชำระหนี้ได้ โดยตามหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน เป็นสิทธิที่ไม่สามารถแยกออกเป็นส่วนๆ ได้ ไม่มีส่วนใดสำคัญกว่าอีกส่วนหนึ่ง ทุกส่วนล้วนมีความสำคัญเท่ากันหมด เช่น สิทธิในการมีชีวิตอยู่ ก็มีความสำคัญเท่ากับสิทธิได้รับการแก้ปัญหาเรื่องปากท้อง ที่อยู่อาศัย มีคุณภาพชีวิตที่ดี

2. เครื่องมือและสิ่งของสำหรับใช้ในการประกอบอาชีพของลูกหนี้ ควรกำหนดราคาในการยึดทรัพย์ โดยราคาไม่เกิน สามแสนบาท เช่น เครื่องชงกาแฟสด รถไถนา เป็นต้น ตามหลักรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 40 เสรีภาพในการประกอบอาชีพ การจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่

1. อาศัยอำนาจแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อ

- รักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศ
- การแข่งขันอย่างเป็นธรรม
- การป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาด
- การคุ้มครองผู้บริโภค
- การจัดระเบียบการประกอบอาชีพเพียงเท่าที่จำเป็น

การตรากฎหมายเพื่อจัดระเบียบการประกอบอาชีพ ต้องไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติหรือก้าวก่ายการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา

2. เพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น

สิทธิเสรีภาพย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญอย่างเท่าเทียมกันทุกคน การจำกัดสิทธิของบุคคลหากไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ย่อมขัดต่อรัฐธรรมนูญ และหลักสิทธิมนุษยชน ให้เกิดประโยชน์ตามทฤษฎีว่าด้วยชุมชน (Communitarian Theory) เป็นหลักประโยชน์ของมหาชนเป็นหลักไม่ว่าจะเป็น

ลูกจ้างผู้ที่ติดต่อกับลูกหนี้รัฐบาลผู้บริโภคร่วมกันผู้ที่เกี่ยวข้องในสังคมกับลูกหนี้ เพราะการล้มละลายก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจในวงกว้างมิใช่เป็นปัญหาเฉพาะแต่เจ้าหนี้เท่านั้น ทฤษฎีว่าด้วยการเข้าถึงค่านิยมอันหลากหลาย (Multiple Values Approach) นอกจากประโยชน์ของเจ้าหนี้แล้วควร จะพิจารณาถึงสิ่งอื่นที่มีความสำคัญเช่นการเผยแพร่กระบวนการการคุ้มครองการลงทุนสาธารณะการยึดมั่น ในจริยธรรมธุรกิจการคุ้มครองประโยชน์ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินธุรกิจของลูกหนี้ ทฤษฎีว่าด้วย ประสิทธิภาพ และหลักการคุ้มครองลูกหนี้ ลูกหนี้จำเป็นต้องมีและรักษาไว้ในดำเนินธุรกิจจริยธรรมเป็นสิ่ง สำคัญ เป็นตัวอย่างที่ดีในการดำเนินธุรกิจไม่ควรสนับสนุนให้ลูกหนี้ไร้จริยธรรมโดยการอยู่รอด

ผู้ศึกษาเห็นควรให้บัญญัติแก้ไขและเพิ่มเติม พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 ดังนี้
มาตรา 109 (1) “ทรัพย์สินดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นทรัพย์สินในคดีล้มละลายอัน
อาจ แบ่งแก่เจ้าหนี้ได้

(1) ทรัพย์สินทั้งหลายอันลูกหนี้มีอยู่ในเวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลาย รวมทั้ง สิทธิ
เรียกร้องเหนือทรัพย์สินของบุคคลอื่น เว้นแต่

ก. เครื่องใช้สอยส่วนตัวอันจำเป็นแก่การดำรงชีพ ซึ่งลูกหนี้รวมทั้งสมรส
และบุตรผู้เยาว์ของลูกหนี้ จำเป็นต้องใช้ตามสมควรแก่ฐานะานุรูป และ

ข. สัตว์ พืชพันธุ์ เครื่องมือและสิ่งของสำหรับใช้ในการประกอบอาชีพ
ของลูกหนี้ ราคารวมกันไม่เกินสามแสนบาท”

ค. อสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของลูกหนี้ราคาไม่เกินสามแสนบาท

3. ปัญหาการห้ามลูกหนี้ออกไปนอกราชอาณาจักร มีประเด็นปัญหาตามมาตรา 67 (3)

“เมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้หรือพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายแล้ว และยังไม่ได้สั่ง
ปลดจากล้มละลาย

(3) ลูกหนี้จะออกไปนอกราชอาณาจักรไม่ได้เว้นแต่ศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะ
อนุญาตเป็นหนังสือ และถ้าจะย้ายที่อยู่ ต้องแจ้งตำบลที่อยู่ใหม่เป็นหนังสือให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์
ทราบภายในเวลาอันสมควร”

บทบัญญัติควรเพิ่มเติมเหตุผลของลูกหนี้เข้าไป คือ ลูกหนี้ได้เข้าสู่ขั้นตอนของการขอ
ประนอมหนี้เจ้าหนี้และศาลเห็นชอบแล้ว ตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 หรือ
ลูกหนี้มีหลักฐานในการที่จะได้ทรัพย์สินมาเพียงพอต่อการชำระหนี้ภายในระยะเวลา 2 เดือน เช่น สัญญา
จ้าง สัญญาซื้อขาย ใบตราส่งสินค้า เป็นต้น แสดงต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์และศาล ลูกหนี้ควรได้รับ
อิสระหรือเสรีภาพในการเดินทางออกนอกราชอาณาจักรได้ ตามคำสั่งกรมบังคับคดี ที่ 225/2556 เรื่อง การ
เดินทางออกนอกราชอาณาจักรของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย

3. “เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้รับคำร้องของลูกหนี้ เพื่อขอเดินทางออกนอกราชอาณาจักร ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทำการตรวจสอบว่ามีการสอบสวนกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้แล้วหรือไม่ หากยังไม่มีการสอบสวนให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทำการสอบสวนกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้นั้น แล้วให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รายงานเสนอต่อหัวหน้ากลุ่มงานหรือผู้อำนวยการสำนักงานบังคับคดีจังหวัดหรือสาขา แล้วแต่กรณี เพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้ลูกหนี้เดินทางออกนอกราชอาณาจักร และมีหนังสือรายงานศาลขอเพิกถอนหมายจับ ในกรณีที่มีการออกหมายจับลูกหนี้ไว้ เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สอบสวนเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้แล้วให้รายงานศาลอย่างช้าในวันทำการถัดไปเพื่อให้ศาลกำหนดวันนัดได้สวนลูกหนี้โดยเปิดเผย”

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทำการได้สวนแต่ก็ไม่ได้มีวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ลูกหนี้หามาได้แต่อย่างใด และลูกหนี้ก็ยังคงต้องขออนุญาตต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เป็นรายครั้งไป ตาม 5. “ในการพิจารณาอนุญาตให้ลูกหนี้เดินทางออกนอกราชอาณาจักรให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กำหนดระยะเวลาในการเดินทางออกไปดังกล่าวและกำหนดให้ลูกหนี้ต้องมารายงานตัวต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ลูกหนี้เดินทางกลับเข้ามาในราชอาณาจักร” และ ตาม 6. “ในการมารายงานตัวหากลูกหนี้มารายงานตัวเกินกำหนด 7 วันให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กำชับลูกหนี้ในคราวต่อไปว่าลูกหนี้มีหน้าที่ต้องมารายงานตัวต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดคตินั้นนั้นอาจเป็นเหตุให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่อนุญาตให้เดินทางออกนอกราชอาณาจักรได้และหากลูกหนี้เดินทางออกนอกราชอาณาจักรบ่อยครั้ง เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ชอบที่จะตั้งเป็นข้อสังเกต เพื่อประกอบในการสอบสวนถึงกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้เพิ่มเติม” ตามหลักเสรีภาพในการเดินทางและเลือกถิ่นที่อยู่ของลูกหนี้ ตามมาตรา 38 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 การจำกัดเสรีภาพในการเดินทางและเลือกถิ่นที่อยู่ จะกระทำมิได้เพราะในคดีล้มละลายไม่ได้เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของรัฐ และหลักสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิที่ไม่สามารถแยกออกเป็นส่วนๆ ได้ ไม่มีส่วนใดสำคัญกว่าอีกส่วนหนึ่ง ทุกส่วนล้วนมีความสำคัญเท่ากันหมด เช่น มีคุณภาพชีวิตที่ดี เสรีภาพในการเดินทาง เพราะถึงแม้ว่าลูกหนี้จะเป็นบุคคลล้มละลายแต่ในด้านธุรกิจที่ทำก่อนหน้านี้ยังมียู่ จำเป็นต้องเดินทางไปติดต่อในต่างประเทศ จะเป็นการดีและสะดวกต่อลูกหนี้เมื่อได้รับเสรีภาพในการเดินทางเพื่อให้มีรายได้นำมาชำระหนี้ เพื่อประโยชน์ของลูกหนี้ ในการเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักรให้มีความแน่นอนเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าคำสั่ง มีการเปิดเผยต่อประชาชน มากกว่าคำสั่งซึ่งเป็นเพียงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เท่านั้น

ผู้ศึกษาจึงเห็นควรบัญญัติแก้ไขและเพิ่มเติม พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 ดังนี้
มาตรา 67 (3) “เมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้หรือพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายแล้ว และยังไม่ได้สั่งปลดจากล้มละลาย

(3) ลูกหนี้จะออกไปนอกราชอาณาจักรไม่ได้เว้นแต่ศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะ

อนุญาตเป็นหนังสือ และหากลูกหนี้นำหลักฐานการมีรายได้เกิดขึ้น เช่น สัญญาจ้าง สัญญาซื้อขาย ใบตราส่งสินค้า หรือเอกสารที่แสดงให้เห็นถึงการมีรายได้ มาแสดงต่อศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ลูกหนี้สามารถออกไปนอกราชอาณาจักรได้โดยไม่ต้องขออนุญาตเป็นรายครั้ง และถ้าจะย้ายที่อยู่ ต้องแจ้งตำบลที่อยู่ใหม่เป็นหนังสือให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบภายในเวลาอันสมควร”

เอกสารอ้างอิง

กมล วีระเวชพลกุล. กฎหมายล้มละลายและฟื้นฟูกิจการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร พับลิชชิง, 2561.

กฤษฎา อภินวถาวรกุล. กฎหมายล้มละลาย. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2561.

จีพ จุลมนต์, กนก จุลมนต์. คำอธิบายกฎหมายล้มละลาย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2561.

บรรเจิด สิงคะเนติ. หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.

มงคล เจริญจิต. กฎหมายสิทธิมนุษยชน. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2562.